אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת שצב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד תשרי תרע"ב - יפו
נמען: ר' אברהם יעקב סלוצקי

הרב קוק אינו רוצה 'לחטט' בפשעי ישראל. העיקר הוא העתיד, ובדרך שלום. התביעות העיקריות: א. פועלים לא יחללו שבת ויום טוב. ב. בבתי הספר תשרור רוח הדת, ולא ילמדו כתבי הקודש בגילוי ראש. ג. הפרדה בין בנים לבנות. ד. התנ"ך לא יילמד לפי ביקורת המקרא. על בית מדרש למורים ולמורות: יש התחלה אצל ד"ר אויערבך ו'תחכמוני'. כדאי לעודד עליית פועלים צעירים דתיים־לאומיים, ולייסד במה ספרותית דתית־לאומית.

עיקרי הדברים

- אין לחטט בפשעים - העיקר העתיד.
- ארבע תביעות: שבת, רוח הדת, הפרדה, נגד ביקורת המקרא.
- בית מדרש למורים ולמורות.
- פועלים דתיים־לאומיים.
- במה ספרותית.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ד תשרי תרע"ב[4].

((הר"ר[5] אברהם יעקב סלוצקי ז"ל[6] הי"ד),

אדון נעלה,

מכתבו הנכבד הגיעני. ומאד הייתי חפץ למלא את רצונו ע"ד[7] ידיעות פרטיות, שיוכלו להשתמש בהן העומדים לבצר את מעמד דת קודש באי"י[8]. אמנם אין הדבר לפי רוחי ללכת לחטט ולמצא פשעי ישראל. די לנו שהפגנו בעת אשר נתמלא הלב מרורות. וכל החפץ לעזור ויש בידו לעזור הלא יוכל לסמוך, כי אלמלא היה כאבנו גדול לא היינו צועקים. וביחוד לאיזה צורך דרושים הם הבירורים הפרטיים והעובדות המדויקות. וכי דורשים אנחנו לדון את העבריינים על העבר, הרי אין אנו חפצים כי-אם שלימים הבאים יהי'[9] כבוד הדת נשמר באה"ק[10], וע"ז[11] צריכים העסקנים הנאמנים לדגל תורת ד' לרכז את כחותיהם.

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5 הר"ר - הרב רבי שם שמתחיל באות ר (כגון ראובן / רפאל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6 ז"ל - זכרונו לברכה
7 ע"ד - על דבר
8 באי"י - בארץ ישראל
9 יהי' - יהיה
10 באה"ק - בארץ הקודש
11 וע"ז - ועל זה

ע"כ[12] איזה ערך נכבד יש לנו בענין שכבר עבר. נתאמץ נא, כי להבא לא יהינו הבאים לעסוק בישוב א"י[13] לחלל את הקודש, ושהמורים לא יתיחשו בשלילה וקלות ראש לכל עניני הדת, - אז נשכח את הראשונות. ע"כ אוכל אנכי מצדי רק להבליט את הדברים היסודיים, שאנו צריכים לדרוש ולהשתדל שיתמלאו בכבוד ובדרך שלו[14]. ובאמת כבר נסיתי, שכל מה שדורשים בדרך כבוד ושלו[15] מתמלא יותר ממה שדורשים בדרך קנטוריא, המעורר התרגזות.

ואלה הן תביעותינו העקריות: א) הפועלים לא יחללו שבת ויו"ט[16], בשום עבודה השייכת להישוב, ולא יהינו לחלל את קדושת הימים בפרהסיא בשום דבר. אין לשער כמה יכאב הלב כשבאים לעיר המון פועלים בשויו"ט[17], במקליהם ותרמיליהם, כאילו ח"ו[18] אין קודש לישראל. ב) בבתי-הספר צריך שישרור רוח דת קודש, וק"ו[19] שלא יראה בהם זלזול קדושתה אחד הענינים שהם זלזול קודש, הוא למוד כה"ק[20] בגילוי ראש, שצריך להסיר מנהג מקולקל זה בכל עז ג) המינים הבנים והבנות, צריכים להתבדל במחלקות מיוחדות. אין שיעור להקלקלה החינוכית, הבאה ע"י[21] איחוד בלתי-טבעי זה בבתי-ספרינו, לקטנים וגם לגדולים. ד) התנ"ך[22], וביותר גוף התורה, לא יהי' נלמד ע"פ[23] הבקרת החפשית, שפרצה כל גדרי המסורת והשחיתה את מקור הנועם של הקדושה הדתית והלאומית של ישראל, לא פחות ממה שקלקלה את האמת המדעית.

עתה נדבר ע"ד יסוד בי"ס[24] למורים ולמורות, הנחוץ לנו מאד. לעת-עתה אין לנו שום דבר גמור מן המוכן. אמנם חזקה היא תקותי, ברוח ד' אשר על עמו, שנוכל: כאלה כעת. כי מאז באתי לא"י[25] והחילותי לעזור להסתדרות חינוכית, יהדותית-נאמנה תרבותית עד עתה צעדנו הרבה לפנים ב"ה עפי"ז[26] נוסד ה"תחכמוני", נתקשרו בתי הת"ת[27] שבמושבות שהיו עומדים להתמוטט ולאבד. את כל ערכם, עם מורים ומנהלים בעלי מדע ויהדות מאשכנז, שהם הולכים ומתפתחים באי' ע"פ הצביון של תחיית האומה, המפעם בה בכל עז. ועתה כבר יש לנו התחלה קטנה, שצריך להרחיבה. ד"ר[28] מ. אוירבאך בפ"ת[29], מחנך איזה צעירים למורים תחת פיקוחו. ביסוד ה"תחכמוני" פה הנני מקוה ג"כ[30] להכניס תוכן-כזה. ואנו צריכים לאגד יחד את המורים הדוגלים בשם התחיה הלאומית-דתית. באיגוד מודרני מסודר, ושום דבר

---

12 ע"כ - על כן
13 א"י - ארץ ישראל
14 שלו' - שלום
15 ושלו' - ושלום
16 ויו"ט - ויום טוב
17 בשויו"ט - בשבת ויום טוב
18 ח"ו - חס ושלום
19 וק"ו - וקל וחומר
20 כה"ק - כתבי הקודש
21 ע"י - על ידי
22 התנ"ך - התורה נביאים וכתובים
23 ע"פ - על פי
24 בי"ס - בית ספר
25 לא"י - לארץ ישראל
26 עפי"ז - על פי זה
27 הת"ת - התלמוד תורה
28 ד"ר - דוקטור
29 בפ"ת - בפתח תקוה
30 ג"כ - גם כן

חוץ מההפקרות וזלזול קודש אין אנו חפצים להזניח מכל ארחות הפדגוגיה הארצישראלית החדשה. מהחומר הנמצא אנו צריכים ליסד בי"ס למורים, שהם יודעים את תעודתם, ואח"כ[31] נוכל לגשת ליסוד בי"ס למורות, וע"ז כמעט אין לנו חומר כלל לע"ע[32], וצריכים לברא כמעט יש מאין.

אבל נצני תקוה ישנם גם ע"ז[33]. ונדבר בנדון זה בע"ה[34] במכתבים הבאים.

הפרוגרמה של ה"תחכמוני" אצוה לשלח לכבודו. תחזקנה ידיו לעבוד לטובת המוסד הזה, שיש לו תקוה של עתיד גדול בחיי עמנו ההסתוריים בארץ אבות.

ע"ד הפועלים, היה ראוי מאד לעשות תעמולה, שיבואו פועלים צעירים בעלי כח עבודה מחומשים ברעיון התחיה באש קודש דתיים לאומיים. והם היו יכולים להכריע את הכף של העבודה העברית, באי"י בכלל ובמושבות בפרט, לצד ישראל. פרטי הדברים גם עד"ז[35] במכתבים הבאים בע"ה.

כבודו נגע בדבריו בדרך-אגב בפצע, בספרות שנכבשה תחת יד מהרסי נשמתנו היסודית. הנה גם ע"ז יש לנו תקוה, ליסד במה מדעית-ספרותית דתית-לאומית, ע"י קיבוץ הכחות הרוחניים ההולכים ומתאספים לאטם באי"י. אבל ענין זה ארוך מאד, צריך לבאר בו פרטים רבים, שאין הפנאי מסכים לזה, ע"כ גם זה יונח לנו לזמנים אחרים ברצות ד'.

הנני חותם בברכה וברגשי כבוד וידידות

אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

31 ואח"כ - ואחר כך

32 לע"ע - לעת עתה

33 ע"ז - על זה

34 בע"ה - בעזרת השם

35 עד"ז - על דרך זה